

Interne memo

Datum: 21 februari 2018
Betreft: Gezamenlijke besluitvorming

DUO: L. Jongmans S. Pauelsen

Zorgstandaard

In de zorgstandaard staat over Gezamenlijke besluitvorming het volgende: 'Gezamenlijke besluitvorming wordt gedefinieerd als het proces waarin de zorgverlener en de cliënt in gezamenlijkheid tot besluiten komen die het beste passen bij de cliënt en haar individuele situatie. In dit proces gaat het om uitwisseling van informatie, zowel van zorgverlener naar de vrouw, als van de vrouw naar de zorgverlener. Deze uitwisseling moet leiden tot een gezamenlijk genomen beslissing over de te leveren zorg.' Concreet schrijft de zorgstandaard:

- Manier van uitwisseling van informatie tussen vrouw en zorgverlener die leidt tot gezamenlijk genomen beslissing over de te leveren zorg.
- De zorgverlener luistert actief en heeft aandacht voor vragen en wensen van de vrouw
- De coördinerend zorgverlener en de zwangere stellen samen een geboortezorgplan op.

Achtergrond

De e-learning 'Gezamenlijke besluitvorming' is beschikbaar voor alle zorgverleners in de regio Zuidoost Brabant.

Plan

- Alle zorgverleners volgen de e-learning 'Gezamenlijke besluitvorming' (zie bijlage 1) of een cursus/e-learning van gelijke strekking.
- Informeren zwangeren en partners over gezamenlijke besluitvorming, zie bijlage 2 voor opzet.

Bijlage 1 Samenvatting e-learning Gezamenlijke besluitvorming

Gezamenlijke besluitvorming (GB) is het proces waarin de zorgverlener en de cliënt (en partner) samen tot besluiten komen die het beste passen bij de cliënt. De cliënt **beslist**.

De 2 uur durende E-learning GB voor gynaecologen; kraamverzorgenden; verpleegkundigen en verloskundigen, bestaat uit een leesgedeelte, maar ook filmpjes met gesproken tekst en rollenspellen, vragen over de tekst, een toets en verdieping van de theorie met literatuurlijsten en websites met praktische links (o.a. pharos.nl, zanzu.be kennisnetwerk geboortezorg CPZ).

Het proces bestaat uit -1 keuzegesprek -2 optiegesprek en na overleg -3 beslissing gesprek

(Elwyn et al., 2012)

Belangrijk bij GB:

- Empoweren van de ouders (stimuleer de cliënte neemt regie)
- Gelijkwaardige relatie (cliënt - zorgverlener)
- Opbouw vertrouwensband
- Open dialoog (open vragen- VIS-model kop –romp-staart)
- Bespreken van waarden (cliënt –zorgverlener)

In specifieke situaties (Acuut /zorg buiten richtlijnen/ weinig tijd/variëte in cliënten)

- Goede voorbereiding en continue contact met cliënt
- Positieve houding zorgverlener
- Goede samenwerking in de keten van geboortezorg heeft positieve invloed op slagen GB, dus in VSV GB toepassen.

Hulpmiddelen en informatie over motiveren en coachen:

- De **BRAINS** methode is een hulpmiddel om beslissingen te nemen. Cliënten kunnen de methode doorlopen en dit gebruiken tijdens of ter voorbereiding op het gesprek met de zorgverlener. (Benefits, Risico's, Alternatieven, Intuïtie, Nothing, Scuse-me.)
- De **patiëntenfederatie** Nederland geeft informatie over 'samen beslissen'. 3 goede vragen:
 1. Wat zijn mijn mogelijkheden?
 2. Wat zijn de voor- en nadelen van die mogelijkheden?
 3. Wat betekent dat in mijn situatie?
- **Het 4-bollen model** is een door Zuyd Hogeschool ontwikkelde methodiek om het patiëntenperspectief te verkennen, de patiënt te leren kennen of om gestelde doelen (bijvoorbeeld in leefstijl) te evalueren. Het model is ontwikkeld voor patiënten met chronische aandoeningen en/of complexe zorgvragen. De vier bollen staan voor: mijn gezondheid, mijn activiteiten, mijn eigen manier en mijn omgeving.

Tips

1. Keuzegesprek 2. Optiegesprek 3. Beslissing gesprek

Stap 1

- 1 Sluit aan bij de belevingswereld van de cliënt. (*taalgebruik, tempo, denk-niveau, informatiebehoefte*) Hiervoor zul je je cliënt moeten leren kennen en leren inschatten. Kijk en luister actief, zodat je makkelijker kunt aansluiten.
- 2 Zorg voor een samenvatting aan het einde van ieder gesprek.
- 3 Geef de cliënt voldoende tijd om te reageren en wees niet bang voor stiltes. Mensen hebben tijd nodig om een reactie te vormen.
- 4 Creëer een goede sfeer en contact met je cliënt. Denk hierbij aan de ruimte, de manier waarop je liefst náást de cliënt zit, je houding, stemgebruik, oogcontact en gelaatsuitdrukking.
- 5 Een goede relatie met de cliënt (*veiligheid, vertrouwen, gelijkwaardigheid*) maakt het gezamenlijke besluitvormingsproces makkelijker.
- 6 Het tempo van de cliënt is leidend. Voorkom dat je als zorgprofessional denkt dat de cliënt begrijpt wat jij vertelt, terwijl de cliënt nog niet zover is.

Stap 2

- 1 Geef de cliënt de ruimte om per mogelijkheid te reageren en vragen te stellen, zodat ze weer open staat voor verdere informatie.
- 2 Zorg ervoor dat alle mogelijkheden evenveel besproken worden.
- 3 Besteed aandacht aan wat de cliënt waardevol vindt (haar waardes) en geef erkenning.
- 4 Benoem en ga non-verbaal gedrag na.
- 5 Gebruik de 'teach-back' methode om te achterhalen wat de cliënt begrepen heeft van het gesprek.
- 6 Stel open vragen en probeer Niet In te Vullen Voor Een Ander (NIVEA).
- 7 Gebruik tijdens het gesprek ondersteunend materiaal en visuele middelen, bijvoorbeeld uit het voorlichtingsmateriaal dat je meegeeft naar huis.
- 8 Zorg voor overzicht en structuur voor de cliënt. Herhaling is niet erg, maar juist wenselijk.
- 9 Je kunt er voor kiezen om je eigen ervaringen als zorgverlener te benoemen, bijvoorbeeld over bijwerkingen, beleid, uitkomsten.
- 10 Vraag met wie de cliënt contact heeft over de te maken keuzes, zoals ouders, partner, vrienden. Vraag ook hoe ze dat doet.

Stap 3

- 1 Ondersteun de cliënt in het maken van een keuze door haar wensen, behoeften en waarden centraal te stellen: *wat heb jij nodig? Wat vind jij belangrijk in deze situatie?*
- 2 Geef de cliënt altijd de mogelijkheid om meer tijd te nemen en om later terug te komen op de beslissing.
- 3 Luister goed naar de cliënt, vraag daarop door en ga na of de cliënt op basis van goede overwegingen een keuze maakt. Check ook of de cliënt een gevoel van eigen regie heeft.
- 4 Sluit 'toekomstgericht' af: *wat gaan we samen doen om deze keuze tot uitvoer te brengen?*
- 5 Er zijn vaak meerdere keuzes mogelijk. Een goede keuze is een keuze die bij de cliënt past; er is vaak niet één juiste keuze. Houd er rekening mee dat je eigen waarden en die van de cliënt kunnen verschillen.
- 6 Evalueer met de cliënt hoe de besluitvorming is verlopen.
- 7 Als de cliënt, in deze stap, de keuze liever bij de zorgverlener laat, is het belangrijk dit te benoemen en te achterhalen wat er onvoldoende besproken is in de vorige stappen. Gezamenlijke besluitvorming is een circulair proces.

Bijlage 2 Informatie aan zwangere en partner over gezamenlijke besluitvorming

Zwangeren die zorg starten in 1^e lijn

Kiezen en besluiten nemen (gezamenlijke besluitvorming)

Wat is voor jou een goede keuze? Jouw situatie en voorkeuren bepalen wat voor jou een goede keuze is. Je kunt er zelf over nadenken of erover praten met je partner, familie of vrienden. Je kunt er ook altijd over praten met je zorgverlener. Bij bijna elk keuzemoment kan het helpen om drie vragen aan je zorgverlener te stellen:

1. Wat zijn mijn mogelijkheden?
2. Wat zijn de voordelen en nadelen van die mogelijkheden?
3. Wat betekent dat in mijn situatie?

Goede geboortezorg is zorg die past bij jouw situatie, vragen, wensen en keuzes. Je coördinerend zorgverlener kan je helpen om je vragen en wensen op een rijtje te zetten. Ze kan je ook helpen bij het maken van een keuze. Bijvoorbeeld over wel of geen onderzoek naar aangeboren aandoeningen, thuis bevallen of in het ziekenhuis. Hoe weet je welke keuzes er zijn? Alle onderzoeken en behandelingen zijn een keuze. Er kunnen geen onderzoeken en behandelingen worden gedaan zonder jouw toestemming. Het is daarom belangrijk dat je alle stappen, onderzoeken en behandelingen begrijpt. En dat je het eens bent met de dingen die gebeuren. Als alle informatie duidelijk is, kun je samen met de zorgverleners keuzes maken. Bijvoorbeeld of je bepaalde onderzoeken wilt laten doen. Dit heet ook wel 'gezamenlijke besluitvorming'. Bijna altijd leidt dit tot keuzes en besluiten waar iedereen het mee eens is. Wat gebeurt er wanneer jij, ondanks overleg, een andere keuze wilt maken dan je zorgverleners aanraden? In overleg zoeken zij met je naar een oplossing. Meestal kom je er dan uit. Als dit niet zo is, en de zorgverlener kan echt niet achter jouw keuze staan, zal zij je verwijzen naar een andere zorgverlener. Totdat dit geregeld is, zal zij jou goede zorg blijven bieden.

OF

Zwangeren met een primair 2^e lijns medische indicatie

Kiezen en besluiten nemen (gezamenlijke besluitvorming)

Wat is voor jou een goede keuze? Jouw situatie en voorkeuren bepalen wat voor jou een goede keuze is. Je kunt er zelf over nadenken of erover praten met je partner, familie of vrienden. Je kunt er ook altijd over praten met je zorgverlener. Bij bijna elk keuzemoment kan het helpen om drie vragen aan je zorgverlener te stellen:

1. Wat zijn mijn mogelijkheden?
2. Wat zijn de voordelen en nadelen van die mogelijkheden?
3. Wat betekent dat in mijn situatie?

Goede geboortezorg is zorg die past bij jouw situatie, vragen, wensen en keuzes. Je coördinerend zorgverlener kan je helpen om je vragen en wensen op een rijtje te zetten. Ze kan je ook helpen bij het maken van een keuze. Bijvoorbeeld over wel of geen onderzoek naar aangeboren aandoeningen. Hoe weet je welke keuzes er zijn? Alle onderzoeken en behandelingen zijn een keuze. Er kunnen geen onderzoeken en behandelingen worden gedaan zonder jouw toestemming. Het is daarom belangrijk dat je alle stappen, onderzoeken en behandelingen begrijpt. En dat je het eens bent met de dingen die gebeuren.

Als alle informatie duidelijk is, kun je samen met de zorgverleners keuzes maken. Bijvoorbeeld of je bepaalde onderzoeken wilt laten doen. Dit heet ook wel 'gezamenlijke besluitvorming'. Bijna altijd leidt dit tot keuzes en besluiten waar iedereen het mee eens is. Wat gebeurt er wanneer jij, ondanks overleg, een andere keuze wilt maken dan je zorgverleners aanraden? In overleg zoeken zij met je naar een oplossing. Meestal kom je er dan uit. Als dit niet zo is, en de zorgverlener kan echt niet achter jouw keuze staan, zal zij je verwijzen naar een andere zorgverlener. Totdat dit geregeld is, zal zij jou goede zorg blijven bieden.